

Jarosław Chaciński

Międzynarodowa konferencja
"Pedagogika muzyczna w
kontynuacji i przełomie – historyczne
perspektywy i współczesne
odniesienia w europejskim
kontekście", Akademia Pomorska w
Słupsku, 16-18 października 2014
roku

Ars inter Culturas nr 4, 289-292

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

**Międzynarodowa konferencja *Pedagogika muzyczna w kontynuacji i przelomie – historyczne perspektywy i współczesne odniesienia w europejskim kontekście*
Akademia Pomorska w Słupsku,
16-18 października 2014 roku**

Pierwotnym, choć nie jedynym, impulsem zorganizowania konferencji była 50. rocznica śmierci urodzonego w Słupsku Eberharda Preussnera (1899-1964), pedagoga muzyki, prezydenta „Mozarteum” w Salzburgu w latach 1959-1964. Założenia koncepcyjne tego przedsięwzięcia naukowego zrodziły się w Instytucie Muzyki Akademii Pomorskiej w Słupsku, gdzie od kilku lat współpracują: zastępca dyrektora dr Jarosław Chaciński oraz prof. dr Friedhelm Brusniak, zatrudniony w tej instytucji na stanowisku profesora wizytującego. E. Preussner był w Berlinie w czasach Republiki Weimarskiej wieloletnim współpracownikiem Leo Kestenberga. Ideowe nawiązanie do tych obu postaci stworzyło zatem niezwykle interesującą płaszczyznę dyskusji w obszarze pedagogiki muzycznej – z jednej strony odzwierciedlało historię tej dziedziny w jej dziejowych zawirowaniach, co wiąże się bezpośrednio z kontekstem „pamięci kulturowej”, tak bardzo aktualnie potrzebnej do budowy wzajemnych relacji pomiędzy krajami Europy Środkowej, z drugiej zaś otwierało na wspólne teraźniejszość i przyszłość. Szczególnie Leo Kestenberg poprzez swoje kosmopolityczne pochodzenie, ale także mocne biograficzne osadzenie w Słowacji i Czechach był znaczącym powodem, aby dyskursem muzyczno-pedagogicznym objąć właśnie kraje Grupy Wyszehradzkiej, skąd przyjechała duża liczba naukowców, nauczycieli akademickich i artystów. To rozszerzenie tematyczne konferencji zaowocowało wspaniałą wymianą doświadczeń w międzynarodowym gronie. W wydarzeniu wzięło udział ponad 50 uczestników z siedmiu krajów europejskich: Polski, Niemiec, Czech, Słowacji, Węgier, Luksemburga i Ukrainy. Konferencja stworzyła także okazję do przedstawienia innych wybitnych postaci pedagogiki muzycznej XX i XXI w. z regionu Europy Środkowej i Wschodniej, a także do dyskusji nad ukazaniem związków kulturowych i społeczno-politycznych w międzynarodowym i interdyscyplinarnym umocowaniu w tym geograficznym obszarze.

Konferencja odbywała się w następujących grupach tematycznych:

1. E. Preussner, L. Kestenberg, C. Orff, Z. Kodály – pedagog muzyczny w kontekstach idei pedagogiki reformy, powszechności wychowania muzycznego i ustawnego rozwoju.

2. Pedagog muzyki w społeczno-kulturowych uwarunkowaniach, ujęcia historyczne i realia współczesne.
3. Pedagogika muzyczna w dialogu międzynarodowym i spotkaniu – różnice i podobieństwa.
4. Tradycja i innowacyjność w powszechnym kształceniu muzycznym.
5. Współczesne wizje edukacji muzycznej w dualizmie wykonawczej ekspresji oraz refleksyjnego odbioru.
6. Edukacja muzyczna jako nieustanne zadanie wychowania w duchu humanizmu, wartości i transmisji dziedzictwa kulturowego.

Konferencję poprzedziło uroczyste otwarcie w Zamku Książąt Pomorskich w Słupsku, podczas którego wysłuchano wystąpień Konsul Generalnej Niemiec w Gdańsku dr Corneli Pieper (honorowy patronat konferencji) oraz władz głównego organizatora imprezy, Akademii Pomorskiej w Słupsku, JM Rektora prof. Romana Drozda oraz Prorektora ds. Nauki prof. Tadeusza Sucharskiego. Równie istotnym wydarzeniem wprowadzającym w problematykę konferencji, a jednocześnie nawiązującym do postaci Eberharda Preussnera, było otwarcie wystawy jemu poświęconej, przybliżającej jego życiorys i dzieło oraz towarzyszące jej wystąpienia. Spotkanie to, które odbyło się w słupskim liceum, gdzie przed ponad stuleciem uczył ojciec E. Preussnera, Oskar, poprowadzili Friedhelm Brusniak, Jarosław Chaciński i Aleksandra Stanecka. Należy dodać, że podczas konferencji zaprezentowano również wystawę poświęconą Leo Kestenbergowi przygotowaną i uzupełnioną obszernym komentarzem przez Andreasa Eschena.

Pomimo różnorodności tematycznej przedstawionych na konferencji referatów, wynikającej z faktu, że wygłaszający je naukowcy pochodzili z różnych krajów i przez to byli osadzeni w niejednakowej historycznie tradycji kształtowania się idei muzyczno-pedagogicznych, uczestników konferencji wiązała jedna wspólna myśl – jak odnaleźć jednorodny obraz tej dziedziny, zarówno w historycznych, jak i aktualnych kontekstach. Na pewno należałoby zwrócić uwagę na niezamierzone wyeksponowanie przez uczestników konferencji możliwych podobieństw systemów edukacji muzycznej w krajach europejskich. Interesujące jest, że pomimo iż tak wybitna postać pedagogiki niemieckiej, jak Leo Kestenberg jest w krajach Grupy Wyszehradzkiej (poza Czechami) stosunkowo mało znana, to historia kształcenia muzycznego przebiegała tam podobnie jak w Niemczech. Pragnę zwrócić uwagę na najważniejsze wystąpienia, które wydoływały, jak wielką rolę w kształtowaniu się podstaw wychowania muzycznego odegrała potrzeba systematyzacji tej dziedziny (referujący – Irena Medňanská, Slávka Kopčáková – Słowacja, Alicja Kozłowska-Lewna – Polska) oraz osadzenia jej w szerokim kontekście pedagogiki kultury (prelegenci – Andrzej Michalski, Violetta Przerembska, Elżbieta Frołowicz, Jarosław Chaciński – Polska). Liczne wątki prac pisarskich i działalności organizatorskiej Leo Kestenberg zostały podjęte na konferencji jako doświadczenia i relacje z własnego kraju – dominował wśród nich temat modelu i kształcenia nauczycieli muzyki (mówcy – Gábor Bodnár, Józsefné Dombi – Węgry, Damien Sagrillo – Luksemburg, Lena Pulchertová – Czechy, Martina Procházková – Słowacja). Tak bliska Leo Kestenbergowi problematyka komponowania muzyki współczesnej dla szerokiego, egalitarnego, często mało wyrobionego muzycznie grona odbiorców znalazła odzwierciedlenie w kilku innych referatach (prelegentki – Katarzyna Chacińska, Joanna Schiller-Rydzewska, Anna Mikolon, Danuta Wasko – Polska).

Nie zabrakło nawiązania do ważnych postaci historii pedagogiki muzycznej, takich jak Carl Orff (referujący – Beata Michalak, Ryszard Popowski – Polska) czy szczególnie eksponowani przez grupę uczestników z Węgier Zoltán Kodály (mówca – Judit Rajk). Referaty te wносиły przede wszystkim wiedzę o współczesnym funkcjonowaniu ich metod wychowania muzycznego w tych krajach i ich nieustannym doskonaleniu czy innowacyjnym rozwijaniu. Jakby na marginesie tych referatów odbyły się również praktyczne warsztaty z młodzieżą szkolną, w których wykorzystano zarówno Orffowskie muzykowanie, jak i Kodályowskie podejście do uczenia się śpiewu.

Wreszcie należy wyróżnić wkład grupy naukowców niemieckich koncentrujących się na samych ideowych patronach konferencji E. Prussnerze i Leo Kestebegu. Do najważniejszych wystąpień w tym obszarze należały: Christoph Richtera *Eberhard Preußners musikpädagogische Tätigkeit in der Zeitschrift „Die Musikpflege“*, Wilfrieda Gruhna – *Die Bedeutung Eberhard Preußners als Mitarbeiter und Vermittler Leo Kestenbergs für das Preußische Musikleben*, Friedhelma Brusniaka – *Neue Perspektiven der Kestenberg-Forschung*, Andreas Eschen – *Plädoyer für eine Revision des Kestenberg-Bildes*, Anny-Christine Rhode-Jüchtern – *„Kestenberg war weit weg“: Zur Rezeption der Reformen Kestenbergs in der unmittelbaren Nachkriegszeit der DDR und BRD (NRW)*. Ważny dla recepcji i pielęgnowania postaci Leo Kestenberga w Czechach był referat Judity Kučerovej z Brna pod tytułem *Nachlass vom Pianisten Leo Kestenberg und den Repräsentanten der Brüner Klavierschule 1*. Czeski epizod działalności Kestenberga ukazała w swoim referacie Frauke Hess, zaś Dorothee Barth wskazała na potrzebę aktywizacji polsko-niemieckiej wymiany młodzieży na przykładzie projektu: *Sound in the silence – Orte der Erinnerung – Ein musikalisch-ästhetisches Erinnerungsprojekt mit Schüler/innen aus Deutschland und Polen an Orten nationalsozialistischen Terrors*.

Konferencję uzupełniły: koncert muzyki krajów Grupy Wyszehradzkiej w wykonaniu artystów polskich (Katarzyny Chacińskiej, Joanny Bernagiewicz, Anny Jeremus-Lewandowskiej), czeskich (Petri Hali) i węgierskich (Noemi Maczelki, Judit Rajk, Bence’a Asztalosa) oraz musical *Chopin* w wykonaniu studentów Instytutu Muzyki, przygotowany przez Monikę Zytke.

Zorganizowana przy wsparciu finansowym Funduszu Grupy Wyszehradzkiej konferencja osiągnęła kilka ważnych celów. Po pierwsze wyszła naprzeciw oczekiwaniom środowiska naukowców – nauczycieli akademickich z krajów Europy Środkowej – aby stworzyć możliwość wymiany doświadczeń zawodowych pomiędzy nimi. Była to bowiem pierwsza impreza, na którą przyjechała tak duża grupa uczestników z najważniejszych ośrodków naukowych w tej części Europy będącej swoistym stykiem kultur wschodnio- i zachodnioeuropejskiej. Po drugie w kręgu tym odczuwana jest niezmiennie potrzeba prowadzenia dyskusji o wspólnym dziedzictwie pedagogiki muzyki i tworzenia na tym polu międzynarodowego dialogu, który w ostatecznej konkluzji przybliży rozmaite postawy, redukuje uprzedzenia i stereotypy. Jeśli na tę dziedzinę spojrzysz jak na sferę różnorodności piękna artystycznego, a także jednocześnie jak na obszar wzajemnych powiązań i dyfuzji kulturowej, to wytwarza się bardzo pożądana wartość działań społecznych, w której muzyka odgrywa istotną rolę. Z całą pewnością o takie ideały walczył Leo Kestenberg, który obok Eberharda Preussnera stał się duchowym patronem konferencji. Postać ta ciągle inspiruje swoją kreatywnością i wielostronnością artystycznych i naukowych

zainteresowań. Jego idea systemowego oddziaływania na kształcenie muzyczne, jako zadania kulturowo-politycznego, a także wychowawczego, przeżywa dzięki takim spotkaniom swój renesans. Ponadto poprzez popularyzację wiedzy o pedagogice muzycznej i życiu muzycznym w krajach Grupy Wyszehradzkiej, ale także w Niemczech czy na Ukrainie w gronie czynnych uczestników konferencji, jak i jej obiorców osiągnięto pewne cele integracji kulturowej, oraz utwierdzono się w przekonaniu wspólnoty kulturowej, zarówno w refleksyjno-historycznym znaczeniu, jak i współczesno-europejskim wymiarze. W aspektach praktycznych uczestnicy zapoznali się z osiągnięciami muzyki i edukacji muzycznej w tych krajach.

Biorący udział w konferencji nawiązali ważne dla rozwoju pedagogiki muzycznej kontakty i zadeklarowali kontynuowanie wielostronnej wymiany w zakresie:

- a) wymiany publikacji naukowych,
- b) udziału w konferencjach naukowych i metodycznych organizowanych w krajach Europy Środkowej,
- c) stałego przekazywania do druku artykułów z dziedziny pedagogiki muzycznej do czasopism specjalistycznych, m.in. „Ars inter Culturas”,
- d) wymiany nauczycieli akademickich i studentów w programach Erasmus.

Jarosław Chaciński
Akademia Pomorska w Słupsku